

Gyűjtemények felsorolása, algorithmus minták

Gregorics Tibor

gt@inf.elte.hu

<http://people.inf.elte.hu/gt/oep>

1. rész

Gyűjtemények és Felsorolók

Gregorics Tibor

gt@inf.elte.hu

<http://people.inf.elte.hu/gt/oep>

Gyűjtemény és feldolgozása

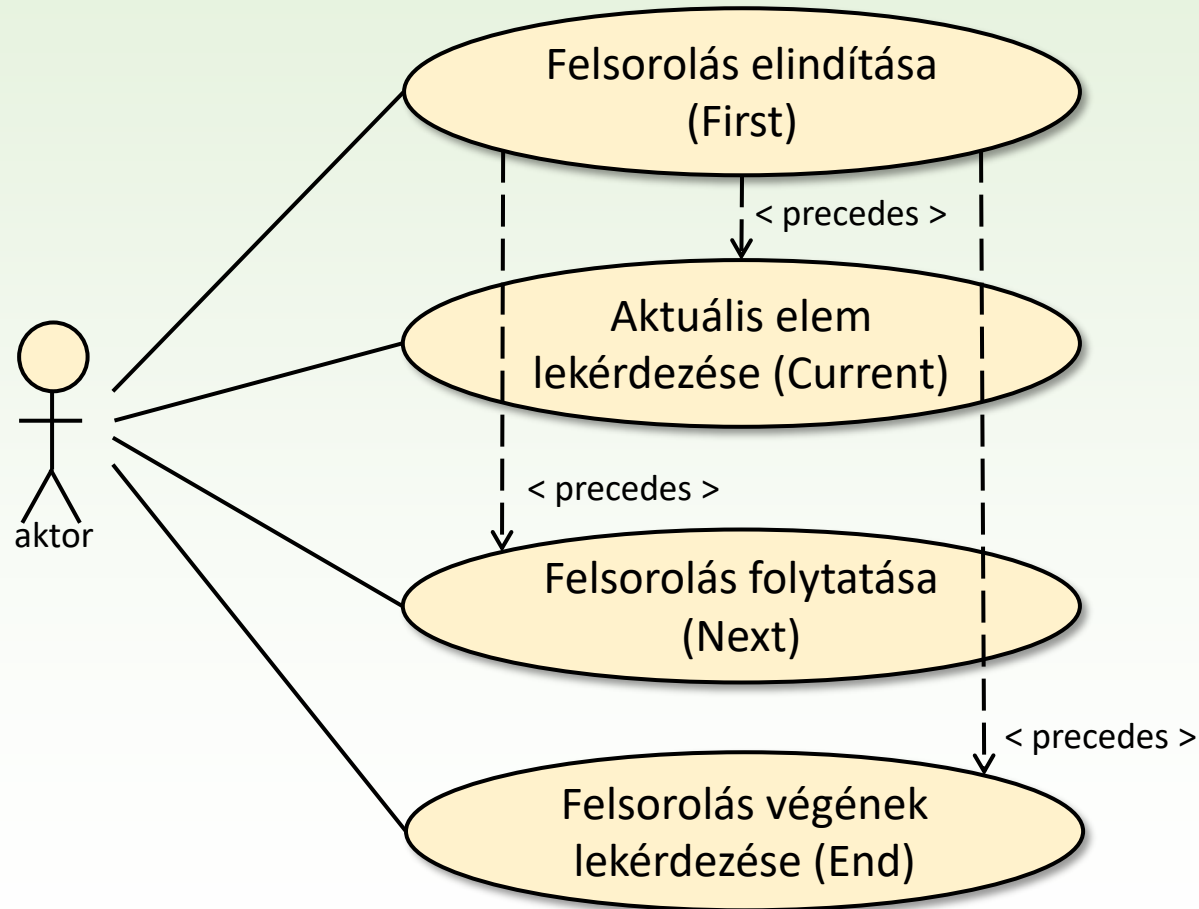
- ❑ A **gyűjtemény** (tároló, kollekció) egy olyan objektum, amely elemek tárolására alkalmas: elemek elhelyezésére, visszakeresésére, eltávolítására biztosít műveleteket.
Például: halmaz, zsák, sorozat (amely speciálisan lehet verem vagy sor, ha korlátozzuk a műveleteit), tömb, fa, gráf, vagy akár rekord.
- ❑ Egy gyűjteményt **virtuálisnak** mondunk, ha nem kell eltárolni explicit módon az elemeit. Például egész számok intervalluma esetén elég az intervallum végpontjait megadni, vagy egy természetes szám prím-osztóinak visszakereséséhez elég az adott természetes számot ismerni.
- ❑ Egy **gyűjtemény feldolgozásán** a benne levő elemek feldolgozását értjük.
  - Keressük egy halmaz valamilyen szempont szerinti legnagyobb elemét!
  - Hány negatív szám van egy számsorozatban?
  - Keressük meg egy egészeket tartalmazó tömb azon pozitív elemét, amelyet a tömb visszafelé bejárásával elsőként kapunk meg úgy, hogy csak minden második elemet vizsgáljuk meg!
  - Soroljuk fel az n természetes szám pozitív prím-osztóit!

Felsorolás

- ❑ Egy gyűjtemény elemeinek feldolgozásához fel kell tudnunk sorolni a gyűjtemény elemeit.
- ❑ A felsorolásra (bejárásra) úgy tekinthetünk, mint a felsorolandó gyűjtemény elemeiből (jelölje ezek halmazát az E) képzett **véges sorozatra**, amelyre az alábbi **négy művelet** érvényes:
  - **First()** : rááll a sorozat első elemére – elkezdi a felsorolást
  - **Next()** : rááll a sorozat következő elemére – folytatja a felsorolást
  - $e := \text{Current()}$ ($e:E$): visszaadja a sorozat (felsorolás) aktuális elemét
  - $l := \text{End()}$ ($l:\mathbb{L}$) : jelzi, hogy a sorozat (felsorolás) végére értünk-e

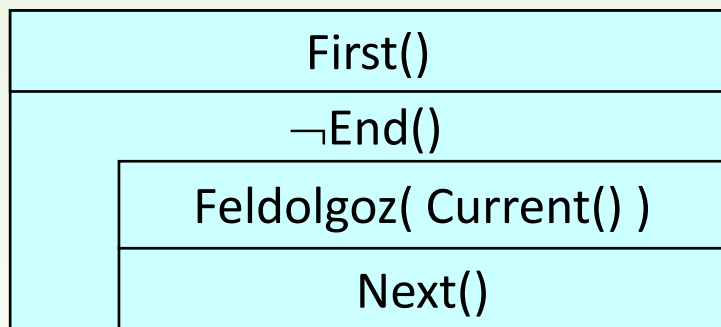
Felsorolás használati eset diagramja

- A felsorolás használati eseteinek meghatározott sorrendje van.

Felsorolás algoritmus

- Célszerű a felsorolást olyan algoritmusba ágyazni, amely garantálja, hogy a felsorolás műveletei csak akkor kerüljenek végrehajtásra, amikor az értelmes.


```
for( First(); !End(); Next() )  
{  
    Process(Current());  
}
```

foreach (forall) ciklus:
gyűjtemény felsorolása

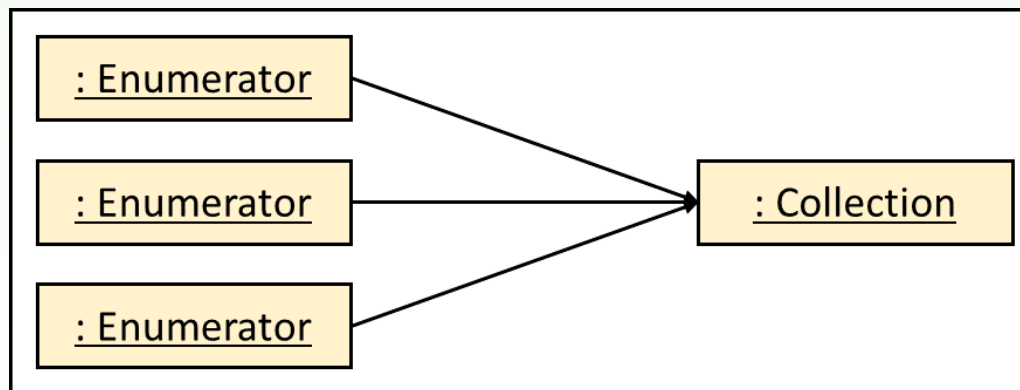
```
foreach( var e in h )  
{  
    Process(e);  
}
```

a felsorolt elemek típusát helyettesíti

a felsorolható objektum
IEnumerable

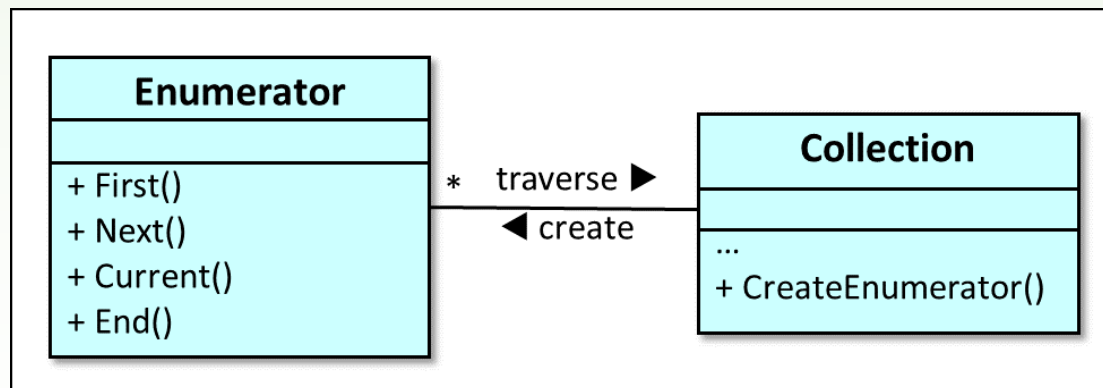
Felsoroló objektum

- ❑ Kézenfekvőnek tűnhet, hogy egy gyűjtemény elemeinek felsorolását a gyűjtemény metódusainak felhasználásával végezzük. Ez azonban szembe megy az egyszeres felelősség elvével.
- ❑ Ezért jobb, ha a felsorolást a gyűjteménytől elkülönülő ún. **felsoroló objektum** végzi, amely rendelkezik a First(), Next(), Current(), End() metódusokkal. Annak a felsoroló objektumnak a típusát, amely E-beli elemeket sorol fel, az enor(E) jelöli.
- ❑ Ennek előnyös következménye az, hogy ugyanazon a gyűjteményen **egyszerre több felsorolás** is folyhat egymástól függetlenül.

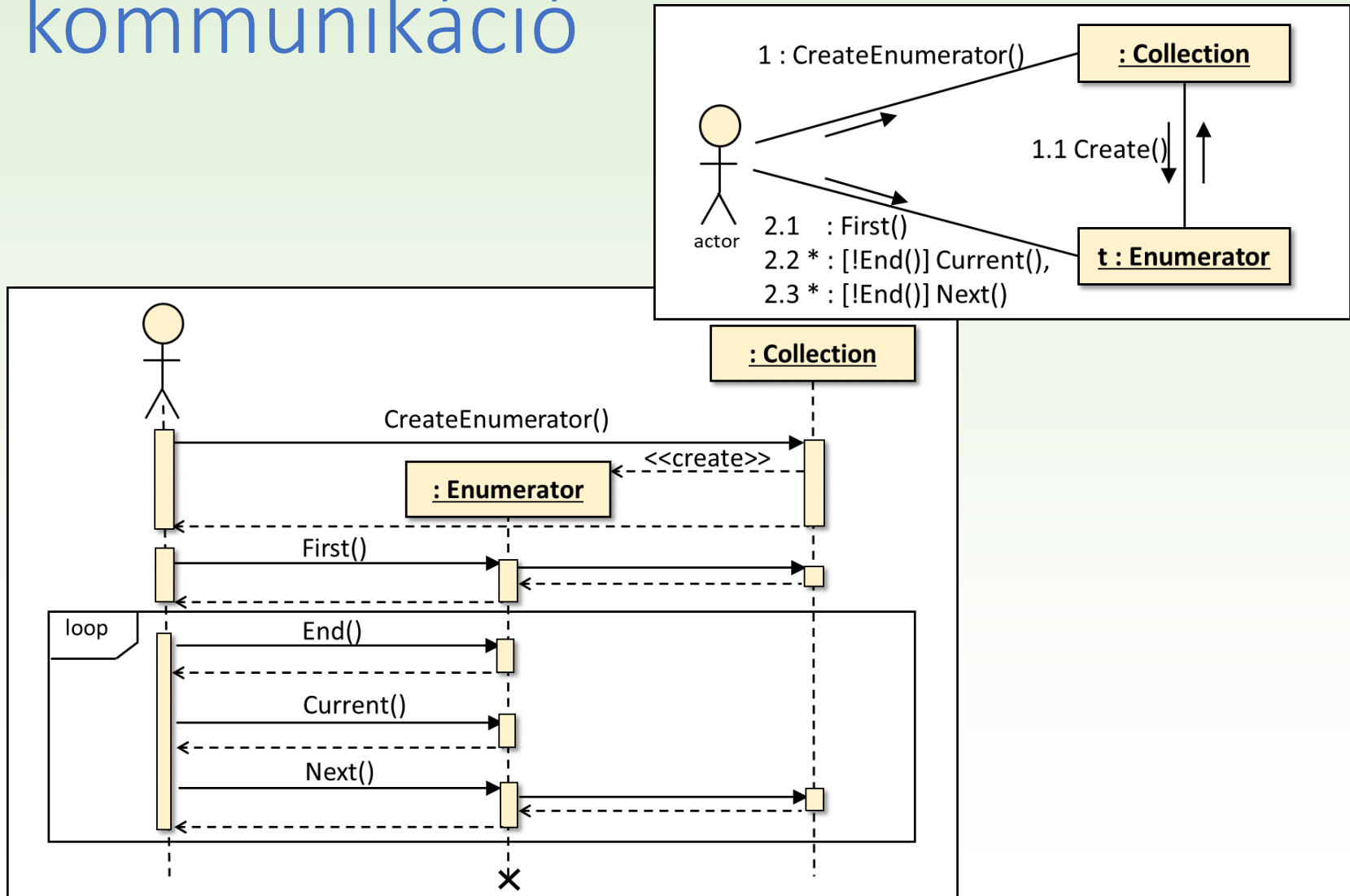
Felsorolók osztálya

- ❑ Egy felsoroló objektum **reprezentációja** mindig tartalmaz egy hivatkozást a felsorolni kívánt gyűjteményre;
- ❑ A felsoroló műveleteinek **implementációja** a gyűjtemény lekérdező (getter) metódusaira támaszkodik.
- ❑ A felsorolót a felsorolni kívánt **gyűjtemény hozza létre** (egy erre a célra szánt metódussal), így a gyűjtemény értesül arról, hogy őt felsorolják.

A felsoroló és a gyűjtemény közti kommunikáció

2. rész

Algoritmus minták felsorolással

Gregorics Tibor

gt@inf.elte.hu

<http://people.inf.elte.hu/gt/oep>

Számlálás

Számoljuk meg egy $\text{enor}(E)$ típusú felsorolás adott tulajdonságú elemeit!

$\text{felt} : E \rightarrow \mathbb{L}$

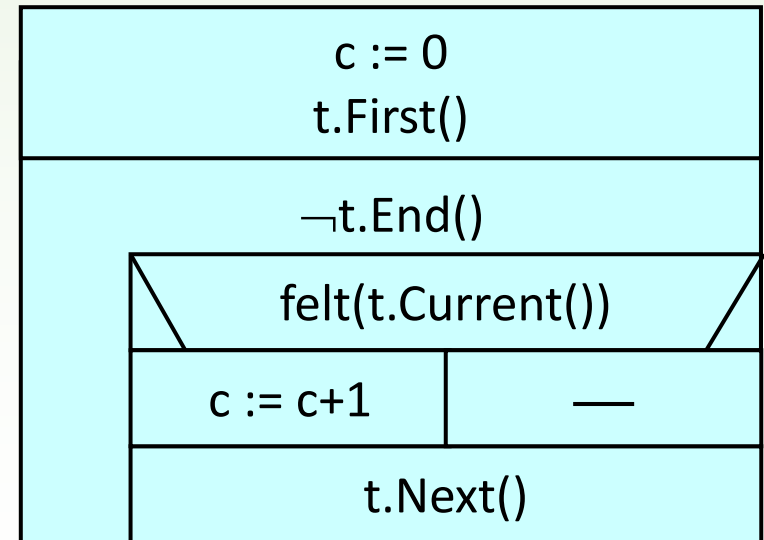
$A = (t:\text{enor}(E), c:\mathbb{N})$

$Ef = (t = t')$

$Uf = (c = \sum_{\text{felt}(e)} 1)$

A számlálás egy speciális összegzés:

$\sum_{e \in t'} f(e)$ azaz $f(e) = \begin{cases} 1 & \text{ha } \text{felt}(e) \\ 0 & \text{különben} \end{cases}$

Kiválasztás (biztosan talál)

Keressük meg egy $\text{enor}(E)$ típusú felsorolás adott tulajdonságú első elemét, ha tudjuk, hogy van ilyen!

$\text{felt} : E \rightarrow \mathbb{L}$

$A = (t : \text{enor}(E), \text{elem} : E)$

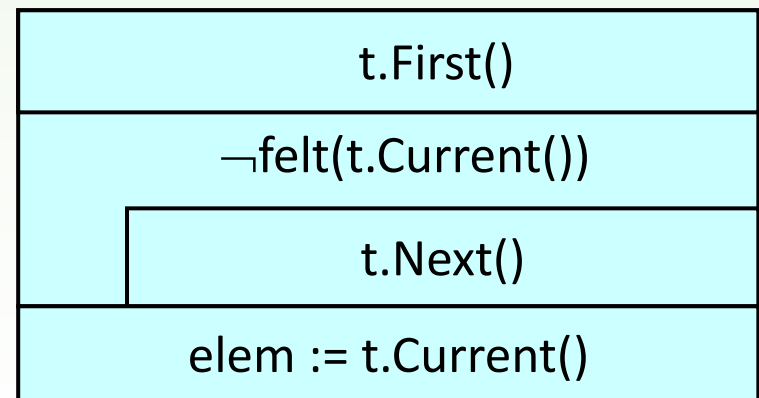
$Ef = (t = t' \wedge \exists e \in t : \text{felt}(e))$

$Uf = ((\text{elem}, t) = \mathbf{SELECT}_{e \in t'} \text{felt}(e))$

Megadja a t' felsorolás első olyan elemét, amelyre a feltétel teljesül (ez lesz az *elem* értéke). A keresés végén a t felsoroló „*folyamatban van*” státuszú lesz.

$i \geq 1 \wedge \text{felt}(t'_i) \wedge \forall k \in [1..i-1] : \neg \text{felt}(t'_k)$
 $\wedge \text{elem} = t'_i \wedge t = \langle t'_{i+1}, \dots, t'_{|t'|} \rangle$

```
foreach( var e in t )
{
    if ( felt(e) ){ elem = e; break; }
}
```


Optimista lineáris keresés

Vizsgáljuk meg, hogy egy $enor(E)$ típusú felsorolás minden elemére igaz-e egy adott tulajdonság. Ha nem, adjuk meg az első olyan elemet, amelyikre nem!

$felt : E \rightarrow \mathbb{L}$

$A = (t:enor(E), l:\mathbb{L}, elem:E)$

$Ef = (t = t')$

$Uf = ((l, elem, t) = \forall \mathbf{SEARCH}_{e \in t'} felt(e))$

Ha a t' felsorolás minden elemére teljesül a feltétel, akkor l igaz, $elem$ nem definiált, és t „befejeződött” státuszú lesz. Egyébként l hamis, az $elem$ a legelső feltételt ki nem elégítő elem lesz, és lehet, hogy a t státusza „folyamatban van” marad.

$(l = \exists i \in [1..|t'|] : felt(t'_i)) \wedge$
 $(\neg l \rightarrow i \in [1..|t'|] \wedge \neg felt(t'_i) \wedge \forall k \in [1..i-1] : felt(t'_k)$
 $\wedge elem = t'_i \text{ és } t = \langle t'_{i+1}, \dots, t'_{|t'|} \rangle)$

főleg eldöntésre használjuk:

$l = \forall \mathbf{SEARCH}_{e \in t'} felt(e)$ vagy $l = \forall_{e \in t'} felt(e)$

```
l = true;
foreach( var e in h )
{
    if ( l = felt(e) ); else { elem = e; break; }
}
```

```
bool Search(ref E elem)
```

```
{
    foreach( var e in t ) if ( felt(e) ); else { elem = e; return false; }
    return true;
}
```

$l := \text{true}; t.\text{First}()$

$l \wedge \neg t.\text{End}()$

$felt(t.\text{Current}())$

$t.\text{Next}()$

$l, elem :=$
 $\text{igaz}, t.\text{Current}()$

Feltételes maximum keresés

Keressük egy $\text{enor}(E)$ típusú felsorolás adott tulajdonságú elemei között egy adott szempont szerinti egyik legnagyobbat és annak értékét!

$f : E \rightarrow H$
 $\text{felt} : E \rightarrow \mathbb{L}$
 H *halmaz elemei rendezhetőek*

$A = (t : \text{enor}(E), l : \mathbb{L}, \text{elem} : E, \text{max} : H)$

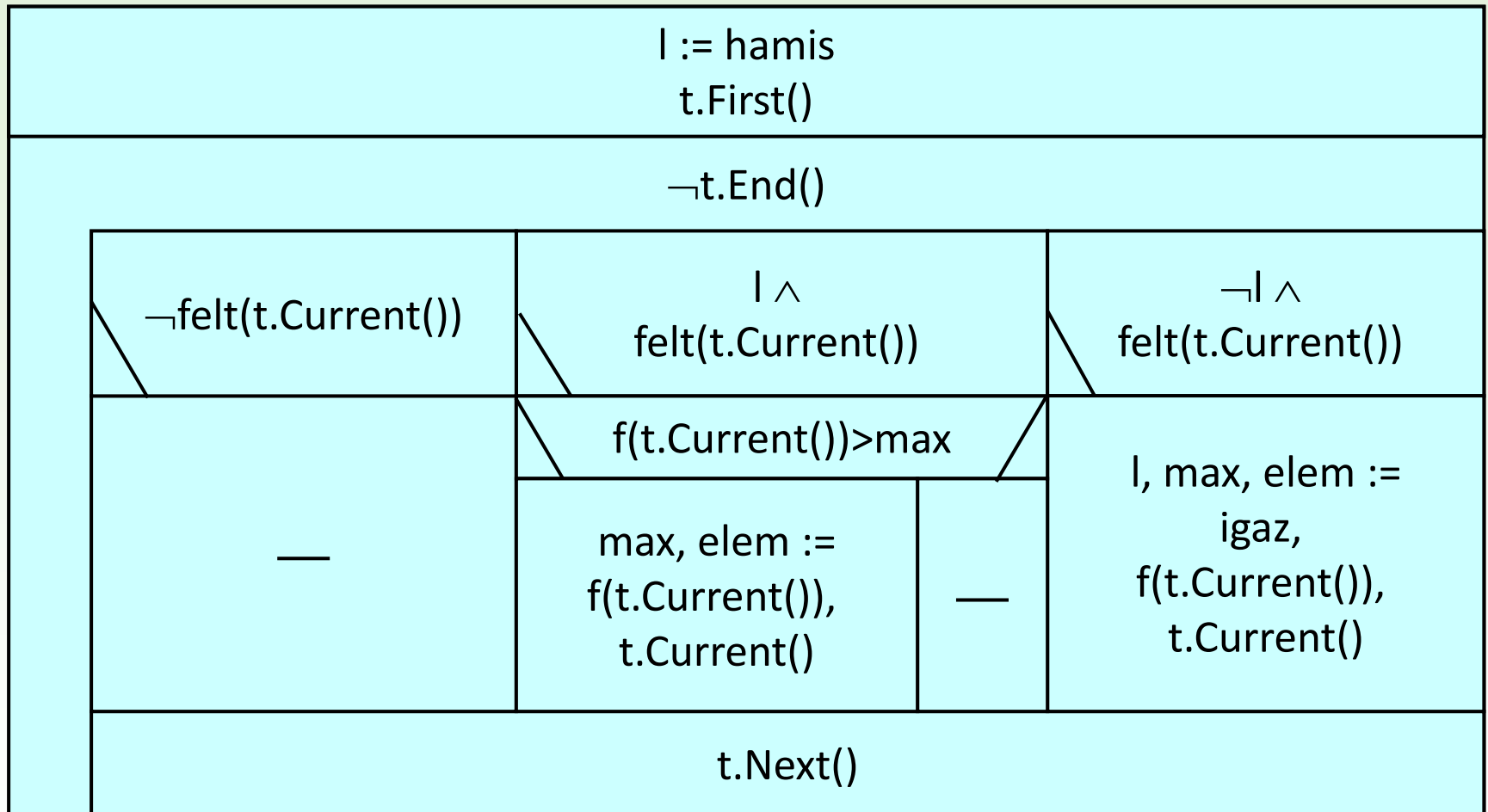
$Ef = (t = t')$

$Uf = (l, \text{max}, \text{elem}) = \underset{\text{felt}(e)}{\text{MAX}}_{e \in t'} f(e)$

Ha van a t' felsorolásnak olyan eleme, amelyre teljesül-e a feltétel, akkor l igaz, az *elem* a t' olyan feltételt kielégítő eleme, amelynek f értéke *max*, ami nagyobb vagy egyenlő a t' bármelyik olyan elemének f értékénél, amely kielégíti a feltételt. Egyébként az l hamis, az *elem* és *max* nem definiált.

$(l = \exists i \in [1..|t'|] : \text{felt}(t'_i)) \wedge$
 $(l \rightarrow i \in [1..|t'|] \wedge \text{felt}(t'_i) \wedge$
 $\quad \wedge \forall k \in [1..|t'|] : (\text{felt}(t'_k) \rightarrow f(t'_k) \leq f(t'_i)) \wedge$
 $\quad \text{elem} = t'_i \wedge \text{max} = f(\text{elem}))$

Feltételes maximum keresés

- MAX (>) helyett lehet MIN (<)
- elem elhagyható, max nem

3. rész

Visszavezetés módszere és a tesztelés

Gregorics Tibor

gt@inf.elte.hu

<http://people.inf.elte.hu/gt/oep>

Visszavezetés

1. Megsejtjük a feladatot megoldó algoritmus-mintát (feladat-algoritmus párt).
2. Specifikáljuk a feladatot az algoritmus-mintáéhoz hasonló **utófeltétellel**.
3. Rögzítjük a feladat és az algoritmus-minta közötti eltéréseket:
  - a **felsoroló** és a **felsorolt elemek** konkrét típusát
  - a **függvények** ($f : E \rightarrow H$, $\text{felt} : E \rightarrow \mathbb{L}$) aktuális megfelelőit
  - a H halmaz **műveletét**, ha van ilyen
    - $(H, >)$ helyett például $(\mathbb{Z}, >)$ vagy $(\mathbb{Z}, <)$
    - $(H, +)$ helyett például $(\mathbb{Z}, +)$ vagy $(\mathbb{R}, *)$ vagy $(\mathbb{L}, \wedge)$ stb.
  - a **változók átnevezéseit**
4. Beleírjuk az algoritmus-minta algoritmusába a fenti különbségeket, és így megkapjuk a feladatot megoldó algoritmust.

Programozási tétel:

Ha egy feladat és egy algoritmus-minta feladata megfeleltethetők egymásnak, **akkor** az algoritmus-minta algoritmusának ezen megfeleltetés szerint átalakított változata megoldja a kitűzött feladatot.

Tesztelési stratégiák

❑ **Fekete doboz:** a feladat (specifikációja) alapján felírt tesztesetek.

- az előfeltételt kielégítő (érvényes), illetve azt megszegő (érvénytelen) tesztadatokkal felírt tesztesetek.
- az utófeltétel alapján (?) generált tesztesetek vizsgálata
- ...

❑ **Fehér doboz:** a kód alapján felírt tesztesetek.

- algoritmus minden utasításának kipróbálása
- algoritmus minden vezérlési csomópontjának (elágazás, ciklus) kipróbálása
- ...

❑ **Szürke doboz:** végrehajtható specifikáció által előrevetített algoritmus működését ellenőrző tesztesetek.

- Ha a végrehajtható specifikáció ráadásul egy algoritmus-mintából származik, akkor az **algoritmus-minta szokásos teszteseteit** kell megvizsgálni.

Algoritmus-minták tesztesei

- ❑ Felsoroló szerint (mindegyik algoritmus-minta esetén)
  - eltérő *hosszúságú* felsorolások: nulla, egy illetve hosszabb felsorolásokra is kipróbájuk az algoritmust
  - Feldolgozza-e az algoritmus a felsorolás *első* ill. *utolsó* elemét

Számlálás: eleje és a vége adott tulajdonságú
Keresés: eleje vagy csak a vége adott tulajdonságú
Maximum kiválasztás: eleje vagy a vége legnagyobb

- ❑ Funkció szerint
  - összegzés: *neutrális elem* vizsgálata, felsorolás hosszának *skálázása*
  - keresés, számlálás: *van vagy nincs* keresett tulajdonságú elem
  - max. kiv.: *egyetlen*, illetve *több* azonos maximális érték
  - felt. max. ker.:
    - *van vagy nincs* keresett tulajdonságú elem
    - feltételt kielégítő *egyetlen*, illetve *több* azonos maximális érték
    - a *legnagyobb értékű elem nem* elégíti ki a feltételt
- ❑ A $felt(e)$ és $f(e)$ kifejezéseiben használt műveletek sajátosságai, értelmezési tartományuk.

Feladat

A Föld felszín egy vonalán adott pontokon megmértük a felszín tengerszint feletti magasságát, és az adatokat egy tömbben tároltuk el. Hol található és milyen magas a felszín legmagasabb horpadása?

$A = (x : \mathbb{R}^n, l : \mathbb{L}, \text{max} : \mathbb{R}, \text{ind} : \mathbb{N})$
 $Ef = (x = x_0)$
 $Uf = (Ef \wedge (l, \text{max}, \text{ind}) = \mathbf{MAX}_{i=2..n-1} x[i])$
 $x[i-1] > x[i] < x[i+1]$

Feltételes maximumkeresés:

$e \in t:\text{enor}(E) \sim i \in [2 .. n-1]$
 $f(e) \sim x[i]$
 $\text{felt}(e) \sim x[i-1] > x[i] < x[i+1]$
 $H, > \sim \mathbb{R}, >$

$l := \text{hamis}$			
$i = 2 .. n-1$			
$\neg(x[i-1] > x[i] < x[i+1])$	$l \wedge x[i-1] > x[i] < x[i+1]$		$\neg l \wedge x[i-1] > x[i] < x[i+1]$
—	$x[i] > \text{max}$		$l, \text{max}, \text{ind} := \text{igaz}, x[i], i$
	$\text{max}, \text{ind} := x[i], i$	—	

Főprogram

```
static void Main()
{
    List<double> x = FillInFromFile("input.txt");

    if (MaxSearch(in x, out double max, out int ind))
    {
        Console.WriteLine($"Height of the highest depression: "
                           "{ max } meter on the place { ind } ");
    }
    else
    {
        Console.WriteLine("There is no depression.");
    }
}
```

Feltételes maximumkeresés kódja

```
static bool MaxSearch(in List<double> x, out double max, out int ind)
{
    bool l = false; max = 0.0; ind = 0;
    for ( int i = 1; i < x.Count; ++i ) {
        if (!(x[i-1] > x[i] && x[i] < x [i+1])) continue;
        if (l)
        {
            if ( max < x[i] )
            {
                max = x[i]; ind = i;
            }
        }
        else
        {
            l = true; max = x[i]; ind = i;
        }
    }
    return l;
}
```

ciklusmag végére
ugrik a vezérlés

Tesztelés

Feltételes maximum keresés tesztesetei			
felsoroló szerint	hossza: 0	$x = \langle \rangle, \langle 1.0, 2.0 \rangle$	$\rightarrow l = \text{hamis}$
	hossza: 1	$x = \langle 2.1, 1.0, 2.4 \rangle$	$\rightarrow l = \text{igaz}, \text{max} = 1.0, \text{ind} = 2$
	hossza: több	$x = \langle 1.0, 2.0, 1.5, 4.0, 2.0 \rangle$	$\rightarrow l = \text{igaz}, \text{max} = 1.5, \text{ind} = 3$
	eleje	$x = \langle 3.0, 2.5, 3.0, 2.0, 3.0 \rangle$	$\rightarrow l = \text{igaz}, \text{max} = 2.5, \text{ind} = 2$
	vége	$x = \langle 3.0, 2.0, 3.0, 2.5, 3.0 \rangle$	$\rightarrow l = \text{igaz}, \text{max} = 2.5, \text{ind} = 4$
tétel szerint	nincs	$x = \langle 1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0 \rangle$	$\rightarrow l = \text{hamis}$
	van	$x = \langle 1.0, 2.0, 1.0, 4.0, 2.0 \rangle$	$\rightarrow l = \text{igaz}, \text{max} = 1.0, \text{ind} = 3$
	egy maximum	$x = \langle 3.0, 1.5, 3.0, 2.5, 3.0 \rangle$	$\rightarrow l = \text{igaz}, \text{max} = 2.5, \text{ind} = 4$
	több maximum	$x = \langle 3.0, 2.0, 3.0, 2.0, 3.0 \rangle$	$\rightarrow l = \text{igaz}, \text{max} = 2.0, \text{ind} = 2,4$

Tesztkörnyezet

- ❑ Olyan **tesztelő projektet** (TestDepression) készítünk C#-ban, amelyik a feladatot megoldó projekt MaxSearch eljárását ellenőrzi (unit test).

```
using Microsoft.VisualStudio.TestTools.UnitTesting;
using Depression;

namespace TestDepression
{
    [TestClass]
    public class CondMaxSearchTests
    {
        [TestMethod]
        public void Test_NullLengthEnumerator() { ... }

        [TestMethod]
        public void Test_OneElement() { ... }

        [TestMethod]
        public void Test_NoDepression() { ... }

        [TestMethod]
        public void Test_SeveralMaxs () { ... }
    }
}
```

CondMaxSearchTestsTest.cs

Egység tesztek

```
[TestMethod]
public void Test_NullLengthEnumerator()
{
    List<double> x = new ();
    bool l = Program.MaxSearch(in x, out double max, out int ind);
    Assert.AreEqual(l, false);

    x.Add(1.0); x.Add(2.0);
    l = Program.MaxSearch(in x, out max, out ind);
    Assert.AreEqual(l, false);
}

[TestMethod]
public void Test_OneElement()
{
    List<double> x = new () { 2.1, 1.0, 2.4 };
    bool l = Program.MaxSearch(in x, out double max, out int ind);
    Assert.AreEqual(l, true);
    Assert.AreEqual(max, 2.0);
    Assert.IsTrue(ind == 2);
}

...
```

CondMaxSearchTestsTest.cs

Egység tesztek

```
...  
[TestMethod]  
public void Test_NoDepression()  
{  
    List<double> x = new () { 1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 2.0 };  
    bool l = Program.MaxSearch(in x, out double max, out int ind);  
    Assert.AreEqual(l, false);  
}  
[TestMethod]  
public void Test_SeveralMaxs()  
{  
    List<double> x = new () { 3.0, 2.0, 3.0, 2.0, 3.0 };  
    bool l = Program.MaxSearch(in x, out double max, out int ind);  
    Assert.AreEqual(l, true);  
    Assert.AreEqual(max, 2.0);  
    Assert.IsTrue(ind == 1 || ind==3);  
}  
...
```

CondMaxSearchTestsTest.cs